

2025-11-13
Ju2025/02409**Justitiedepartementet**Statskontoret
Box 396
101 27 Stockholm

Uppdrag till Statskontoret att utvärdera tillämpning och konsekvenser av gymnasieregelverket

Regeringens beslut

Regeringen ger Statskontoret i uppdrag att utvärdera hur berörda myndigheter har tillämpat de nya möjligheterna till uppehållstillstånd som trädde i kraft den 1 juli 2018 genom det s.k. gymnasieregelverket¹. Utvärderingen ska även omfatta vilka konsekvenser lagstiftningen har fått för kommunerna. I uppdraget ingår även att, utifrån utvärderingen, presentera vilka lärdomar som kan dras av lagstiftningens tillämpning och konsekvenser.

Statskontoret ska:

- utvärdera hur gymnasieregelverket tillämpades av Migrationsverket och migrationsdomstolarna och vilka eventuella utmaningar som har uppstått,
- utvärdera vilka konsekvenser lagstiftningen har fått för kommunerna när det gäller mottagandet av personer som beviljats uppehållstillstånd med stöd av gymnasieregelverket,
- utifrån utvärderingen, presentera vilka lärdomar som kan dras av lagstiftningens tillämpning och konsekvenser.

¹ Lag (2018:755) om ändring i lagen (2017:353) om uppehållstillstånd för studerande på gymnasial nivå och Lag (2018:756) om ändring i lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige.

Statskontoret ska när uppdraget utförs inhämta information från Migrationsverket, migrationsdomstolar, kommuner och Sveriges Kommuner och Regioner.

Statskontoret ska senast den 17 juni 2026 lämna en skriftlig redovisning av uppdraget till Regeringskansliet (Justitiedepartementet).

Bakgrund

Det s.k. gymnasieregelverket, som bestod av vissa ändringar i bl.a. lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige och lagen (2017:353) om uppehållstillstånd för studerande på gymnasial nivå, antogs den 7 juni 2018 och trädde i kraft den 1 juli samma år.

Bakgrunden till lagstiftningen var att långa handläggningstider hos Migrationsverket ledde till att många ensamkommande barn hann bli myndiga innan deras asylansökningar prövades. Därmed omfattades de inte längre av de mer generösa regler som då gällde för barn.

Den nya lagstiftningen innebar att vissa ensamkommande unga som fått avslag på sin asylansökan och uppfyllde vissa kriterier kunde beviljas ett tillfälligt uppehållstillstånd för att studera på gymnasial nivå. Tillståndet gällde i 13 månader och kunde förlängas om studierna påbörjats. Efter avslutad utbildning kunde permanent uppehållstillstånd beviljas, förutsatt att individen inom sex månader kunde uppvisa stadigvarande försörjning.

Lagförslagen möttes av kritik från Lagrådet och flera remissinstanser². Lagstiftningen ansågs bl.a. vara svår att tillämpa i praktiken, komplex, samt brista i tydlighet och förutsebarhet. Givet reglernas komplexitet ansågs konsekvenserna av dem vara svåra att överblicka. Sveriges Kommuner och Regioner framförde bl.a. i sitt remissvar att det saknades en konsekvensanalys av hur lagstiftningen skulle komma att påverka kommunernas ansvar för boende, försörjning, utbildningsplatser och socialtjänst. Ett par remissinstanser anförde att med ett sänkt beviskrav för identiteten minskar kontrollen över vilka som vistas i landet samt kritiserade det utifrån ett rättssäkerhetsperspektiv.

² Remiss av utkastet till lagrådsremiss Ny möjlighet till uppehållstillstånd - Regeringen.se

Under 2015 sökte över 30 000 ensamkommande barn skydd i Sverige, drygt hälften av dem lever fortfarande kvar i landet 2025. Ungefär 7 800 personer beviljades uppehållstillstånd enligt gymnasieregelverket. Regelverket upphörde att gälla den 20 januari 2025. Statistiska centralbyrån publicerade 2023 en uppföljning³ av hur det gått för de ensamkommande barn födda 1999 som anlände 2015, inklusive dem som omfattades av gymnasieregelverket, med fokus på boende, utbildning och sysselsättning. SCB:s uppföljning visar att omkring 85 procent av dem som beviljades uppehållstillstånd enligt gymnasieregelverket var sysselsatta under 2022. De vanligaste branscherna att arbeta inom är vård, omsorg och socialtjänst, tillverkning och utvinning, hotell- och restaurang, handel samt företagstjänster. En uppföljning från SCB av alla ensamkommande barn som sökte skydd i Sverige 2015 visar att andelen av dem som jobbar inom vård, omsorg och socialtjänst är betydligt vanligare än i befolkningen i stort.⁴ Någon utvärdering av gymnasieregelverkets tillämpning och konsekvenser för kommunerna har dock inte gjorts.

Närmare beskrivning av uppdraget

Statskontoret ska utvärdera hur tillämpningen av gymnasieregelverket har fungerat hos Migrationsverket och i migrationsdomstolarna samt om det har uppstått rättsliga eller praktiska svårigheter i tillämpningen. Statskontoret bör bl.a. undersöka och analysera hur det sänkta beviskravet för identiteten har hanterats av myndigheter och domstolar.

Sveriges kommuner har haft en central roll i att ta emot och erbjuda utbildning till personer som beviljats uppehållstillstånd med stöd av gymnasieregelverket. I kommunernas ansvar ingår bl.a. att vid behov erbjuda individuellt stöd, både inom skolan och enligt socialtjänstlagen (2025:400). Statskontoret bör därför utvärdera de konsekvenser som lagen har fått för kommunerna, inklusive det praktiska genomförandet av mottagandet av personer som beviljats uppehållstillstånd med stöd av gymnasieregelverket. En annan aspekt att belysa är om ansvarsfördelningen mellan kommuner och andra statliga myndigheter har påverkat mottagandet, samt samverkan mellan kommuner och statliga myndigheter.

³ SCB – Ensamkommande barn 2015. Boende, utbildning och sysselsättning 2022

⁴ Litet överskott av 25-åriga män tio år efter flyktingvägen

Till sist, givet gymnasieregelverkets komplexitet och att det mötte stor kritik från flera instanser är det angeläget att Statskontoret utifrån sin utvärdering presenterar vilka lärdomar som kan dras av lagstiftningens tillämpning och konsekvenser. Ett sådant underlag skulle vara till stor nytta inför framtiden.

På regeringens vägnar

Johan Forssell

Johanna Hemberg

Kopia till

Justitiedepartementet/L7
Finansdepartementet/BA, OFA SFÖ
Migrationsverket
Sveriges domstolar
Sveriges kommuner och regioner